

Міністерство освіти і науки України
Національний університет “Острозька академія”
Навчально-науковий інститут права ім. І. Малиновського

Матеріали круглого столу

**БЕРЕЗНЕВІ ЧИТАННЯ
ПАМ’ЯТІ ПРОФЕСОРА
ВАСИЛЯ ПОПЕЛЮШКА**

---

31 березня 2025 року

Острог
Видавництво Національного університету “Острозька академія”
2025

УДК 34
ББК 67
Б 48

*Друкується за ухвалою вченої ради
Навчально-наукового Інституту права ім. І. Малиновського
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 9 від 25 квітня 2025 року)*

Редколегія випуску:

Герасимчук О. П., кандидат юридичних наук, доцент, директор
Навчально-наукового інституту права ім. І. Малиновського НаУОА;

Матвійчук М. А., доктор філософії у галузі права, доцент, завідувач
кафедри кримінально-правових дисциплін імені Василя Попелюшка
НаУОА;

Скарбарчук О. Г., доктор філософії у галузі права, старший викладач
кафедри кримінально-правових дисциплін імені Василя Попелюшка
НаУОА.

Б 48   Березневі читання пам'яті професора Василя Попелюшка:
матеріали круглого столу (31 березня 2025 року, м. Острогор) /
ред. кол.: Герасимчук О. П., Матвійчук М. А., Скарбарчук О. Г.
Острогор : Видавництво Національного університету «Острозька
академія», 2025. 120 с.

DOI 10.25264/31.05.2025

У збірнику публікуються матеріали круглого столу
«Березневі читання пам'яті професора Василя Попелюшка»
31 березня 2025 року зі спогадами про професора Василя
Олександровича Попелюшка, дослідженням його науково-
го спадку, та інші тези на актуальну кримінально-правову та
кримінально-процесуальну і державницьку проблематику.

**УДК 34
ББК 67**

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2025
© Автори, 2024

Сіньова Людмила Миколаївна,
кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри трудового права та права
соціального забезпечення,
провідний юрист Центру соціального права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Мовчан Діана Олександрівна,
студентка 4 курсу ОС «Бакалавр»
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Внаслідок повномасштабного вторгнення росії 24 лютого 2022 року Україна зіткнулася з безпрецедентними викликами у сфері соціального захисту військовослужбовців. За оцінками Міністерства у справах ветеранів, кількість громадян зі статусом ветерана після війни може зрости до 4–5 мільйонів осіб. Наведені дані підкреслюють важливість цієї тематики [1]. Слід наголосити, що соціальний захист військовослужбовців – це сфера особливої уваги держави. Відповідно до законодавства України, цей захист визначається як діяльність держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій для реалізації конституційних прав і задоволення матеріальних і психологічних потреб військовослужбовців, з урахуванням особливостей їх служби та підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі.

Фінансове забезпечення військових під час війни стало предметом суспільних дискусій. Хоча держава значно підвищила грошове утримання (через доплати 30/100 тис. грн),

виникли проблеми з сталим фінансуванням і реалізацією цих гарантій. На початку 2023 року уряд вирішив скасувати додаткову виплату 30 тис. грн для військовослужбовців, які не перебувають безпосередньо на передовій. Це рішення викликало широкий резонанс та обурення як у військовому середовищі, так і серед громадськості. Вже у квітні 2023 року Верховна Рада проголосувала за повернення цих виплат, однак зроблено це було без чіткого визначення джерел фінансування, що поставило ситуацію у глухий кут [2].

Психологічна реабілітація – окремий критичний напрям. Бойовий стрес, втрати побратимів, перебування під обстрілами протягом місяців не проходять безслідно. Експерти відзначають, що майже 95% українських військовослужбовців потребують висококваліфікованої психологічної допомоги. Наслідки бойових дій – це посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресії, тривожні розлади, проблеми зі сном тощо. Хоча в Україні задекларовано створення цілісної системи медико-психологічної реабілітації (зокрема, у військово-медичній доктрині проголошено пріоритетом швидке відновлення працездатності бійців), на практиці система ще потребує вдосконалення. Наразі бракує стандартизованих підходів, є потреба у збільшенні тривалості реабілітаційних програм та кращому обміні інформацією між госпіталями і реабілітаційними центрами [3]. Важливо зазначити про наявність психологічних служб, одна з яких працює в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Вони можуть бути корисними як цивільним особам, так і військовим, допомагаючи впоратися зі стресом, тривогою і емоційним напруженням.

Повернення військовослужбовців до мирного життя – не менш важкий фронт, ніж бойові дії. Багато ветеранів стикаються з труднощами при спробі знайти своє місце на ринку праці та у суспільстві після демобілізації. За даними опитувань Українського ветеранського фонду, близько 30% ветеранів не можуть знайти роботу після повернення зі служби. Це

тривожна цифра, враховуючи потребу економіки у робочій силі, і свідчення того, що наявні програми адаптації працюють недостатньо ефективно. Ветерани вказують на цілу низку перешкод, які заважають їм працевлаштуватися. Згідно з дослідженнями, більшість колишніх військових відчують труднощі при пошуку роботи: 31,7% опитаних прямо заявили про наявність перешкод, ще 26,7% – що, скоріш за все, стикнулися з ними. Лише кожен восьмий ветеран не відчув жодних бар'єрів [4]. Такі тенденції свідчать про масштабний виклик реінтеграції ветеранів. Якщо вже зараз понад 80% опитаних ветеранів побоюються безробіття після війни, а майже 90% прогнозують відсутність належних умов праці для поранених (безбар'єрне середовище, спеціально облаштовані місця), то без системних заходів держава ризикує отримати хвилю соціальних проблем.

Історично сформувалось декілька базових законів, які визначають статус і пільги цієї категорії громадян – зокрема, Закон України «Про соціальний і правовий захист військово-службовців та членів їх сімей» (1991 р.), Закон «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (1993 р.) та інші. У цих актах передбачено понад 40 різних видів пільг і виплат для учасників війни: від безоплатного медичного забезпечення, ліків і санаторно-курортного лікування до знижок на комунальні послуги, безкоштовного проїзду, переваг при вступі на навчання, податкових пільг тощо. Експерти відзначають відсутність уніфікованого підходу та системності. Норми щодо трудових прав ветеранів розкидані більш ніж у десяти різних актах, що ускладнює доступ до інформації про гарантії. Багато положень писались у мирний час і не враховують сучасних реалій (наприклад, масовість учасників бойових дій, нові види поранень, психологічні травми тощо).

Перші кроки з реформування соціального захисту військових були здійснені ще після початку війни на сході України у 2014 році. Було прийнято низку змін до законів, розширено перелік учасників бойових дій (включено добровольців, волонтерів тощо) та запроваджено окремі пільги для

ветеранів антитерористичної операції (АТО). Проте справжнім каталізатором реформ стала повномасштабна війна 2022 року, яка висвітлила необхідність комплексного переосмислення ветеранської політики.

Реформи та пропозиції щодо покращення можуть включати уніфікацію законодавства – необхідно оновити та спростити нормативну базу, усунути застарілі положення, фінансову стабільність виплат – запровадити довгострокове фінансування, щоб уникнути раптових змін. Також розбудову реабілітаційної системи – створити мережу спеціалізованих центрів, збільшити кількість підготовлених фахівців.

Підводячи підсумок, зазначимо, що українська система соціального захисту військовослужбовців розвивається, але потребує комплексних реформ. Ключові проблеми – нестабільність виплат, недосконала медична допомога та складнощі з адаптацією ветеранів. Важливим завданням є створення прозорої, передбачуваної та ефективної системи підтримки військових, що дозволить не лише виконати моральний обов'язок перед захисниками, а й зміцнити обороноздатність та соціальну стабільність країни.

Список використаних джерел:

1. Скільки ветеранів може бути в Україні після війни – оцінки Мінветеранів РБК-Україна, 13.10.2023 URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/skilki-veteraniv-mozhe-buti-ukrayini-pislya-1697207276.html>

2. “Рада ухвалила законопроект про доплати військовим і зміни у виплатах” // НВ. – 28.06.2023. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/zakon-pro-doplati-viyskovim-30-tis-i-100-tis-grn-vid-28-cherhvnya-2023-detali-novini-ukrajini-50335092.html>

3. Психологічна реабілітація ветеранів: проблеми системи. Юридична газета, 18.01.2024. URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/shcho-ne-tak-iz-psihologichnoyu-reabilitaciyu-veteraniv-i-veteranok-v-ukrayini.html>

4. Аналіз потреб ветеранів 2024. Український ветеранський фонд. URL: <https://veteranfund.com.ua/analytics/analiz-potreb-ta-problem-veteraniv-ta-veteranok-za-2024-rik>